

Morgen. Aftenposten 29. 9. 1943

Lite nytt om norske frontkjemper

104926

Sven T. Arneberg:
TRAGEDIE I KARELEN
Grøndahl Dreyer

Anmeldt av
WERNER CHRISTIE

Tidligere har Sven T. Arneberg sammen med Kristian Hosar skrevet «Vi dro mot nord». Boken bygget på tyske kilder, og ga et fengslende bilde av hendelsene da den tyske krigsmaskin vellet inn over Norge i 1940. Det er derfor ikke uten forhåpninger man tar for seg «Tragedie i Karelen», som handler om norske skjelgere i den finske fortsettelseskrigen 1941–44.

Ca. 600 nordmenn deltok i Finlands vinterkrig 1939–40. Sympatien for finnene var enorm, og de norske frivillige var bygdas helter. Det var derfor forståelig at 1000–1200 nordmenn – den norske skjelgerbataljon – meldte seg som frivillige i fortsettelseskrigen. Hovedfienden var som før bolsjevismen, og finnene var venner og allierte. Men denne gangen bar nordmennene tyske uniformer.

Arneberg gjennomgår de motiver som bragte 12 frontkjemper til Finland, senere beskrives deres opplevelser og reaksjoner. Forfatteren lar ofte aktørene selv komme til orde gjennom utdrag av dagbøker og trefningsrapporter. Fremstillingsmåten gjør boken noe usammenhengende. Til overmål fremholder forfatteren at han ikke har villet foreta noen dyptgående analyse av motivasjonen hos de frivillige. Men er det ikke det vi trenger – i dag 50 år senere? Bør vi ikke «ta sjølkritikk» og forsøke å finne de grunnleggende årsaker til denne ulykksalige, men vesentlige del av vår krigshistorie?

Personlig har jeg ikke

problemer med å forstå at unge menn meldte seg til Finland. Tiden var turbulent og fastpunktene få. Det er langt vanskeligere å tilgi grådige brakkebaroner og stripete politiske opportuniste. Jeg har heller ikke problemer med å forstå frontkjempernes bitterhet over landsvikoppgjøret. I denne boken – som ellers – er anklagen at oppgjøret var «selerherrens justis». Selvsagt, hvordan ville oppgjøret blitt hvis Hitler hadde seiret? Det store problemet er at flere av frontkjemperne heller ikke i dag synes å se nazismens sanne ansikt.

Mest interessant er beskrivelsen av krigens siste, forvirrede år. Høsten –44 blir det separat våpenstillstand mellom Finland og Sovjetunionen, og vinteren 1945 tvinges finnene til å erklære Tyskland krig. Det var fremfor alt én mann som hadde klarsyn og den nødvendige tillit i Finland, i Tyskland og faktisk også i Sovjetunionen, marskalk, senere president, Mannerheim. Og han handlet. Gjennom sine kloke disposisjoner klarte han å unngå sovjetisk okkupasjon og deportasjoner.

Ifølge Arneberg meldte 15 000 nordmenn seg til krigstjeneste på tysk side. For helhetens skyld burde han ha opplyst at bare vel tredjedelen av disse kom i tjeneste. Sammenligningsvis hadde Hæren i Storbritannia 3500 mann. Det var altså større bakkestyrker på Østfronten. Tapene var også større, 676 frontkjemper og 199 fra Hæren i Storbritannia. Frontkjempernes innsats er utvilsomt en del av vår krigshistorie. Jeg er enig med Arneberg i at nordmenns deltagelse på tysk side burde ha en bredere plass i de bindsterke verker som er kommet om den annen verdenskrig.